

Bratislava, 5. mája 2020

ŽUPY REKORDNE POSKOČILI V TRANSPARENTNOSTI

Noví župani presadili zmeny, Trenčiansky kraj si udržal náskok

Slovenské samosprávne kraje sú v polovici piateho obdobia **transparentnejšie ako kedykoľvek predtým**. V rôznej miere sa o to zaslúžili najmä noví župani podporovaní stredopravými koalíciami, ktorí zasadli do kresiel po voľbách v roku 2017. Všetci presadili zmeny k lepšiemu, no žiadnemu sa nepodarilo dotiahnuť na vysoké skóre **Trenčianskeho samosprávneho kraja** (TSK) vedeného Jaroslavom Baškom (Smer). TSK tak zostáva **najotvorenejšou slovenskou župou**. Vyplýva to z najnovšieho rebríčka transparentnosti žúp, ktorý už po piatykrát pripravila organizácia Transparency International Slovensko.

Skóre transparentnosti slovenských žúp **vzrástlo za dva a pol roka o takmer deväť percentuálnych bodov (pb)** na novú hodnotu **63,3%** (v roku 2017 dosahovalo 54,3%). Ide tak o **najväčší skok v histórii meraní transparentnosti krajov**. Župy sú dnes otvorenejšie ako stovka najväčších slovenských miest, ktorá v hodnotení z roku 2018 dosiahla 57%. Po prvýkrát sa v transparentnosti **dokázal zlepšiť každý z ôsmich krajov**, celkovo napreduvali až v desiatich z jedenástich hodnotených oblastí.

VÝSLEDKY REBRÍČKA ŽÚP 2020

Porovnanie s rebríčkom 2017

ŽUPA	SKÓRE 2020	ZMENA SKÓRE	ZMENA PORADIA
1. Trenčianska župa	76,5%	+1,8 pb	0
2. Banskobystrická župa	68,5%	+17,3 pb	+3
3. Košická župa	66,0%	+18,0 pb	+5
4. Trnavská župa	64,5%	+15,9 pb	+3
5. Žilinská župa	63,1%	+8,0 pb	-3
6. Prešovská župa	58,2%	+5,6 pb	-2
7. Nitrianska župa	55,7%	+1,1 pb	-4
8. Bratislavská župa	53,7%	+4,0 pb	-2

Doteraz rekordnú úroveň transparentnosti z roku 2017 (75%) dokázal **Trenčiansky kraj** ešte o niečo zvýšiť (76,6%). Naďalej je **jediným krajom so známkou transparentnosti A**. Dominuje až v piatich z 11 hodnotených oblastí (Prístup k informáciám, Predaj a prenájom majetku, personálna politika, Etika a konflikt záujmov, Podniky a organizácie).

K TSK sa priblížili **Banskobystrická župa** vedená Jánom Lunterom (2. miesto, skóre 68,5%, známka B+), **Košický kraj** so županom Rastislavom Trnkom (3. miesto, skóre 66%, známka B+) a **Trnavský kraj** vedený Jozefom Viskupičom (4. miesto, skóre 64,5%, známka B). Tieto

kraje so županmi podporovanými stredopravými stranami **dokázali skóre transparentnosti zvýšiť až o jednu tretinu** (BBSK o 17, KSK o 18 a TTSK o 16 pb). **Košická župa** je pritom **skokanom ročníka**, keď sa dokázala posunúť na 3. priečku z posledného miesta v roku 2017. Košický kraj si v roku 2018 nechal spracovať aj protikorupčnú stratégiu od Transparency, ktorá sa však na rozdiel od rebríčka zameriava najmä na kvalitu samotných procesov.

Najmenší progres (zlepšenie o 1 pb na 55,7%, známka B-) dosiahla **Nitrianska župa** vedená Milanom Belicom (Smer, SNS, Most-Híd), ktorá sa prepadla v hodnotení o štyri priečky na predposledné miesto. **Na chvoste rebríčka** je, napriek zlepšeniu skóre, **Bratislavská župa** (53,7 percenta, známka C+) na čele s Jurajom Drobom (SaS). Mierne doplatiť mohla aj na to, že v čase hodnotenia nasadzovala nový web, ktorý zatiaľ nedosahuje informačnú úroveň ostatných krajov. Najhoršie BSK vyšiel v 5 z 11 oblastí – od Prístupu k informáciám, cez Personálnu politiku, Etiku až po oblasti Podniky a organizácie a Dopravná politika.

POROVNANIE OBLASTÍ

Rebríček žúp 2020

POLITIKA (OBLASŤ)	VÁHA	PRÍEMERNÉ SKÓRE	ZMENA/2017
Prístup k informáciám	22,7%	++ 80,3%	+4,9%
Financie a verejné obstarávanie	22,5%	+ 72,2%	+8,4%
Účasť verejnosti na rozhodovaní	9,3%	53,6%	+11,2%
Etika a konflikt záujmov	8,9%	52,9%	+11,6%
Predaj a prenájom majetku	7,5%	--- 38,6%	+10,6%
Mediálna politika	6,6%	53,9%	+7,7%
Personálna politika	6,4%	- 47,6%	+11,5%
Podniky a organizácie VÚC	5,0%	-- 45,0%	↓ -6,4%
Dotácie a granty	4,3%	50,1%	+11,6%
Zariadenia sociálnych služieb	4,1%	+++ 83,0%	↑ +36,1%
Dopravná politika	2,7%	63,5%	+16,7%
Celkovo	100%	63,3%	+9%

Za dva a pol roka sa v krajoch udiali pozitívne zmeny. Z jednej na štyri vzrástol počet žúp podporujúcich komunity cez **participatívny rozpočet**. **Poradovníky na umiestnenie v zariadeniach sociálnych služieb** zverejňuje už päť krajov, všetky už prijali **etické kódexy zamestnancov**. Na polovicu sa zvýšil aj **pomer referentov prijímaných cez výberové konania**, takto prijímané sú aj 3/4 vedúcich odborov a takmer 2/3 vedúcich oddelení.

V práci žúp vidíme naďalej i rezervy. Iba traja z ôsmich županov zdieľajú na webe ich **pracovný program**. Až päť krajov nezverejňuje informácie o **výsledku verejných obchodných súťaží na predaj a prenájom majetku**. **Volení predstavitelia si stanovili etické pravidlá** stále len v troch krajoch. Väčšina žúp opäť nedokázala uspokojivo vybaviť **telefonát v angličtine**.

Už po druhýkrát sme v rámci rebríčka žúp zhodnotili aj nimi financované periodiká, a to na základe metodiky projektu [Hlásne trúby](#), ktorý analyzuje **objektívnosť a verejnoprávny charakter novín** aj v stovke najväčších miest. Okrem župných novín sme sa pozreli aj na televízny týždenník prešovskej župy a rozhlasovú reláciu objednanú trnavským krajom.

Celkovo nie je **úroveň župných periodík** vysoká, hoci sa oproti roku 2017 mierne zvýšila (celkový ukazovateľ kvality - tzv. Index BENEFIT - stúpol zo 40% na 47%). **Viac než informačne hodnotné a vyvážené noviny tak niektoré stále pôsobia skôr ako propagačný nástroj v rukách županov. Najkvalitnejším** je v súčasnosti dvojmesačník Žilinskej župy s názvom **ZAkraj**, u ktorého Index BENEFIT dosiahol hodnotu 60,1%. Časopis poskytuje pravidelne priestor aj opozičným poslancom. V konkurencii mestských novín (hodnotenie z roku 2018) by však skončil až na 11. mieste. **Najhoršie** z aktuálneho porovnania vyšiel mesačník Nitrianskej župy s názvom **Župné ozveny** s 86 zmienkami a 32 fotografiami vedenia župy na 20 stranách (v rámci 5 vydaní). Jeho Index Benefit dosiahol iba 25,2 %.

Transparentnosť žúp sme merali celkovo pomocou **132 indikátorov**, pričom sme pridali aj 15 nových. Vychádzali sme pritom z **više desiatich rôznych zdrojov** od webových stránok krajov, cez dotazník zaslaný úradom, župné médiá, informácie z portálov ÚVO, EKS či z Registra partnerov verejného sektora až po otázky zasielané županom a hlavným kontrolórom z adres bežných občanov.

Po novom sme, napríklad, sledovali, či kraje uskutočnili **verejné súťaže na poskytovateľov prímestskej autobusovej dopravy**, na prípravu ktorých mali viac než desaťročie. **Až 6 z 8 krajov ju dosiaľ neukončilo** a dopravcovia poskytujú autobusovú dopravu na základe dodatkov k zmluvám z rokov 2007 až 2009. V rámci tzv. **mystery shoppingu** sme infožiadostou zaslanou našim spolupracovníkom oslovili aj najväčšie **stredné školy zriaďované kraji**. V zákonnej forme a lehote odpovedali len dve.

Meranie transparentnosti žúp považujeme za účinný nástroj na ceste ku kvalitnejšej verejnej kontrole, ktorá výrazne zužuje priestor pre nekalé praktiky. **Rebríček však nemeria samotnú korupciu, ale iba otvorenosť a kvalitu zverejňovania a nastavenie pravidiel.** V žiadnom prípade sa lepšie hodnotená župa nedá automaticky označiť za nekorupčnú, a naopak.

Rebríček je súčasťou projektu podporeného z Európskeho sociálneho fondu cez Operačný program Efektívna verejná správa. Všetky detaily vrátane podrobných výsledkov nájdete na portáli [samosprava.transparency.sk](#) ako aj na webe Transparency. K dispozícii sú aj krátke videá riaditeľa TIS [Gabriela Šípoša](#) a predsedu TSK [Jaroslava Bašku](#) s ich hodnotením aktuálnych výsledkov. V prípade otázok sa prosím obráťte na nižšie uvedené kontakty.